

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Κωνσταντίνος Παρθένης

"Η τέχνη, η ανθρώπινη έκφρασις της ζωής, είναι η ίδια η ιστορία της Ανθρωπότητας, των δεινών της, των ευτυχιών της, των πόθων της, της παθητικής της προσπάθειας, ανάμεσα από τους αιώνες και τους πολιτισμούς, προς ένα ιδεώδες ακόμη μυστηριώδες υπό έποψιν ισορροπίας και αρμονίας".

Στην ατέλειωτη ποικιλία των εκδηλώσεων της τέχνης, διακρίνει κανείς όταν εμβαθύνει στην ιστορία της, μια βαθειά ενότητα μια πρωτεύουσα αρμονία.

Από τα χρόνια των προμυθικών έως το κατώφλι της αναγέννησης, από τα σπήλαια τα γεμάτα σκιές όπου οι πρώτοι καλλιτέχναι σχεδιάζουν χαράζοντας την πέτρα, έως τους Καθηδρικούς Ναούς τους φωτισμένους από την φαντασμαγορία των υαλωμάτων των, υπό την παναρμονία Ελλάδα όπου οι μαρμαρίνοι θεοί χαμογελούν γαλήνια στο λευκό και απέραντο φως έως τις υπέργοκες Ινδίες όπου πλήθος από τέρατα βαρεία και μόλις σχεδιασμένα στο γρανίτη των ερημικών, πάντοτε όταν προσέχουμε ακούμε τις ίδιες συνηθισμένες φωνές να τραγουδούν το αιώνιον άσμα της συνεχίσεως της δημιουργικής προσπάθειας. Αρμονικό τραγούδι, υπέροχη και ουράνια χορωδία με τις πολυποίκιλες και ένθεες φωνές, μας κάνει να ριγούμε από μια μυστική συγκίνηση και μας μαθαίνει να σεβόμαστε το μυστήριο του Έργου όπου ο Καλλιτέχνης άντλησε την ανάγκη να μοιράση με τους άλλους τους παλμούς της ψυχής του.

Όπως η διαδοχή των κρίκων σχηματίζει την αλυσίδα, ο Καλλιτέχνης σχηματισμένος από το παρελθόν και το παρόν εξασφαλίζει την συνέχειαν της παραδόσεως.

Η παράδοσις είναι η διαδοχή των συνηθειών της ζωής. Η ζωή στην τέχνη εδρεύει εις τις προσωπικότητες που διακρίνονται από το ότι κατέχουν το δώρο να μεταμορφώνουν τη φύση δια μέσου της ευαισθησίας των. Δεν υπάρχει αληθινή και αυθόρμητη παράδοσις χωρίς δημιουργία και κατά συνέπεια ούτε στυλ χωρίς παράδοσις.

Η ζωγραφική της εποχής μας διακρίνεται από τις πλέον πολυποίκιλες τάσεις, και όπως στις μεγάλες εποχές, η τέχνη σήμερα δεν γνωρίζει ποτέ διακοπή ενόσω το εφευρετικό πνεύμα δεν παύει να εκδηλώνεται. Και ενόσω αυτή ανανεώνεται στους

Κωνσταντίνος Παρθένης, "Ευαγγελισμός", λάδι σε μουσαμά, 0,45 X 0,44, φέρει ιδιόχειρη αμέρωση, "Στον αγαπητό μου φίλο Αλ. Παπαναστασίου εις ανάμνησιν της ενδόξου ημέρας 25 Μαρτίου. 1924 με αγάπη και ευγνωμοσύνη Κ. Παρθένης", Ε.Π.Μ.Α.Σ.

τρόπους της εκφράσεως ελεύθερα.

Εποχή πλούσια σ' εφευρέσεις! Χαραυγή ελευθερίας στην τέχνη! Εν τούτοις η θέληση της αντιδράσεως εναντίον της απλής αντιγραφής της φύσεως, του ακαδημαϊσμού ο οποίος ολοένα και περισσότερο απεμακρύνθη από τη φύση όσες φορές την εμμίθη πιο δουλικά, ενώνει εκλεκτούς καλλιτέχνες σε μια και ίδια προσπάθεια: - Την αναζήτηση της διακοσμητικής έννοιας, της ισορροπίας των αντικειμένων της

συμφωνίας των, των ανταποκρίσεων των και την αναζήτηση του μυστικού εκείνου που μόνο το προσεκτικό βλέμμα ανακαλύπτει σε οποιαδήποτε γωνία της φύσεως. Τους ενώνει επίσης εις το να αντιλαμβάνονται ότι η ζωγραφική είναι η μεταφορά των σκορπισμένων στοιχείων του απείρου σε μια λογική τάξη. Εις το να ζητούν από την τέχνη την επιβλητική ομορφιά των σχημάτων και των κινήσεων, να διερμηνεύουν την μορφή, να τη πλάθουν, να τη συμμαζεύουν εις επίπεδα και μάζες ουσιώδεις και χαρακτηριστικές. Εις το να ζητούν από τη φαντασία να πολλαπλασιάζει εις το άπειρο τις διάφορες εναλλαγές εις ένα θέμα εκφραστικό και διακοσμητικό, όπως όταν σύννεφα απλώνόμενα σ' ένα μεγάλο ουρανό πολλαπλασιάζονται εις διάφορα αρχιτεκτονιά σχήματα. Εις το ν' αποδώσουν τέλος εις τη φαντασία την κατ' εξοχήν αυτή Βασίλισσα των ικανοτήτων του ζωγράφου τα δικαιώματά της.

Η ζωγραφική λοιπόν ζητεί να ξαναγυρίσει στην πρώτη της αποστολή τη διακοσμητική.

Εις το εμπρεσιονιστικό χρώμα παίρνει το φως της, τη διαύγεια της και την έντασή της, το κάμνει ένα όργανο εκφράσεως, το καθιστά εφάμιλλο της γραμμής, υπακούοντας μαζί της εις τους ίδιους νόμους. Η πινελιά γίνεται κι αυτή σημαντικό στοιχείο. Ενώ στον ιμπρεσιονισμό δίνει την αυταπάτη της ατμόσφαιρας όπου λούζονται τα αντικείμενα σε μια ωρισμένη στιγμή, στην διακοσμητική ζωγραφική αντιπροσωπεύει τη θέληση της απλοποιήσεως που σκοπό έχει να φανερώση τον τυπικό χαρακτήρα ενός τοπίου ή ενός προσώπου, ενός δένδρου ή ενός άνθους. Και ενώ συχνά χρώμας χρωματίζει, η πινελιά εντείνει τη μορφή και εκφράζει την κατασκευή.

Η διάνοια παίζει μεγάλον ρόλον εις παρόμοια έργα όπου ο καλλιτέχνης ελεύθερος και πειθαρχούμενος μαζί εκφράζει με τη σύνθεση την εσωτερική αλήθεια. αλλά μη συγχίζουμε την τακτοποίηση με τη σύνθεση. Η σύνθεση είναι η λογική έκφραση ενός εσωτερικού και προσωπικού ρυθμού ο οποίος προτού να προσδιορισθή είτε εις το μουσαμά είτε εις το μάρμαρο, προϋπήρξεν ως μουσική μέσα στην ψυχή του καλλιτέχνη.

Στις ημέρες μας καθώς σε όλες τις εποχές ο καλλιτέχνης ημπορεί κάλλιστα να δημιουργήσει έργο κλασσικό. Ας μην εξομοιώσουμε τη λέξη αυτή με ένα ιδεώδες που άγγιξαν οι μεγάλες εποχές της τέχνης, λ.χ. οι αρχαίοι Έλληνες, οι Ιταλοί της Αναγεννήσεως. Ας υποδεχθούμε καλύτερα τη λέξη αυτή του κλασικισμού ως συνώνυμη της αιώνιας λογικής εις οποιαδήποτε έκφραση της τέχνης. Ας μη πιστεύουμε σε μια και μόνη ομορφιά, αλλά εις πολυάριθμες ομορφίες όπως είναι οι όψεις της ζωής.

Ο αρχαϊκός Έλλην καλλιτέχνης παριστάνει γλυπτικώς ένα χιτώνα σχεδόν ως μια στήλη. Ο Σύριος καλλιτέχνης μια χαιτή αγριμιού με συνεχόμενα τρίγωνα. Για το Ρέμπραντ οι φόρμες είναι λευκές αστραπές επάνω σε σκοτεινές σκιές, ενώ ο νεώτερος καλλιτέχνης μεταφράζει το ακτινοβόλισμα μιας φλόγας με κυκλωτικές γραμμές.

Ν' αντικαθιστά κανείς ένα αντικείμενο μ' ένα εκφραστικά, λογικό, και αρμονικό από γραμμές και χρώματα παιχνίδι, να ζωογονή ότι μοιάζει ξέψυχο, να κάνει την έκταση πιο πλατειά, το φως πιο εντατικό, να αντιμετωπίζει όχι μόνο τη φύση, αλλά να ερμηνεύη όλες τις ιδέες που μας κυριεύουν, να σμίξη εις τον συνηθισμένον κόσμο ένα κόσμο υπερφυσικό, στην ελεύθερη διάθεση μιας μυστικής φαντασίας είναι ο θρίαμβος της ζωγραφικής.

Πιο πολύ από την ποίηση, η ζωγραφική προσδιορίζει τα αντικείμενα με παραβολές και είναι η ίδια η ιδιότης της ζωγραφικής να μπορεί να δίνει ένα νέο ορισμό του κόσμου, όχι ν' αναπαράγει αλλά να παριστάνει τ' αντικείμενα με υποβλητικά κοσμήματα αναλόγως της συγκινήσεως.

Ο ζωγράφος είναι ο καλλιτέχνης ο οποίος μολονότι ακούοντας τις εξωτερικές φωνές που του υπαγορεύουν τον κόσμο, ακούει συγχρόνως τις εσωτερικές φωνές οι οποίες τον παρασύρουν να τον εξυμνήση.

Τέχνη τέλεια που συνοψίζει όλες τις άλλες τέχνες και τις συμπληρώνει, η ζωγραφική είναι από όλα τα λυρικά μας τραγούδια εκείνο που βεβαιώνει πιο φανερά και περιλάμπρα τη δόξα του κόσμου.

Αναδημοσίευση από το περ. *Ανθρωπότης*, Ζ, Μάιος 1920, σ. 65.